

Prierez históriou Cirkvi bratskej v Starej Turej (1950-2024)

Vzniklo pri príležitosti 40. výročia postavenia modlitebne

Stará Turá 2024

1. Obdobie formovania zboru (1949 - 1960)

„Keby v 50-tych a 60-tych rokoch nebolo verných bratov a sestier, nezostalo by tu asi nič.“

(História stavby modlitebne, s. 4)

Modrý kríž: Koncom štyridsiatych rokov oslavovalo spoločenstvo Modrý kríž (MK) svoje päťdesiate výročie. Ale málokto tušil, že to bude aj čas jeho konca. Toto evanjelikálne hnutie kládlo dôraz na osobné znovuzrodenie a hlboké prežitie vzťahu s Bohom. V niektorých dôrazoch sa dostávalo do konfliktu s prevládajúcim ortodoxným duchovným smerom v svojej domácej evanjelickej cirkvi a. v. Okrem toho v 1948 začal preberať vládu komunizmus, a to doslova nad všetkým v štáte. Nezávislé cirkevné spolky boli zakázané (**1949**) a členovia MK mali niekoľko možností, ako fungovať ďalej. Vrátiť sa do evanjelickej cirkvi, zostať bez vonkajšieho duchovného života alebo sa pridať k inej cirkvi. MK Bratislava a Levice sa v septembri 1950 pridali k Jednote českobratskej (JČB, neskôr premenovanej na CB), ktorá mala dva cirkevné zbory aj na Slovensku. Čo sa ale medzitým dialo na Starej Turej?

Tajné stretávanie: U nás nastalo medziobdobie asi dvoch rokov (**1950-1952**) počas ktorého sa niektorí začlenili do miestneho evanjelického zboru a iní sa začali stretávať potajomky. Schádzali sa ku modlitbám v domácnostiach, na kopaniciach a v malých skupinkách. Zo začiatku nešlo o žiadnu organizovanú činnosť, ale z pohľadu novej štátnej ideológie bolo aj toto trestné. Ako prví vodcovia sa ukázali **Marie Rafajová** a **František Mareš**. Obidvaja sú známi z pôvodného MK, Rafajová skôr zo sociálnej práce a Mareš z práce s mládežou.

Pripojenie k CB: Staroturanský Modrý kríž bol odjakživa prepojený s bratislavským a bolo len otázkou času, kedy od nich dostanú ponuku pridať sa k JČB. Keďže bolo na to dosť členov (5-6 rodín s deťmi, niekoľko slobodných sestier a viacero dôchodcov), bratislavskí bratia vymohli štátny súhlas k ustanoveniu funkcie laického kazateľa pre Starú Turú. Počas celej doby komunistickej totality mohol totiž slúžiť výkladom Božieho slova iba ten, kto mal k tomu štátny súhlas. Štátom platení duchovní boli zodpovední za zbory a ich stanice, no ako ich zástupcovia mohli slúžiť popri svojom civilnom zamestnaní i tzv. „laickí kazatelia“. Tak vznikla v Starej Turej kazateľská stanica bratislavského zboru (**30.10.1952**).

Ťažkosti 50-tych rokov: Kazateľom bol bratislavský brat Gustáv Sadloň, ktorý dochádzal do Starej Turej každý štvrtok a raz v mesiaci i v nedeľu, kedy vysluhoval i Večeru Pánovu. Za laických kazateľov pre Starú Turú boli navrhnutí bratia Štefan Podhradský a **František Mareš**. Súhlas dostal v roku **1954** brat Mareš. V mnohom im prispievala i sestra Marie Rafajová. Zhromaždenie sa najprv dva roky (**1952-1954**) schádzalo v starej pôvodnej modlitebni MK, kde však mesto zriadilo práčovňu. Preto sa presunulo do domu, ktorý dala k dispozícii rodina Krúpových. V dome bývali ešte rodina Podhradských, Dudákových a sestra Rafajová. Prácu s mládežou a dorastom (bez oficiálneho súhlasu a napriek jednoznačnému zákazu takejto činnosti) viedol brat **Ján Hollý** a aktívne mu pomáhal brat **Vladimír Roháček**. Obaja sa za túto službu ocitli vo väzení na dva roky (1959-1960). Roku **1960** sa František Mareš s rodinou odsťahoval naspäť do Prahy – Počerníc, odkiaľ pochádzal. Laickým kazateľom sa po ňom stal Gustáv Sadloň, menovec bratislavského kazateľa.

2. Obdobie skrytosti (1960-1968)

„...služba posvätenia od srdca k srdcu.“ (D. Rojko)

Obdobie útľmu: Prvá polovica 60-tych rokov bola v našom zbore poznačená obavami a opatrnosťou. Mali za sebou desať rokov života v protikresťanskom režime – uväznenie bratov z viacerých zborov našej cirkvi a tlak na študentov či zamestnancov, aby neprejavovali svoju vieru alebo ju dokonca zapreli. Napríklad brat Ivan Valenta spomína na svoju mladosť ako čas, kedy trikrát zaprel Krista podobne ako apoštol Peter, následkom čoho sa dostal do závislosti od cigariet a alkoholu. O svojich rodičoch hovorí, že „mali z režimu **velký strach**“. Samozrejme veriaci mali povolené sa stretávať vo svojej budove, ale aj tak boli pod prísny dozorom. Okrem toho deti zboru, ktoré študovali vo väčších mestách, tam zostávali žiť kvôli zamestnaniu a tým sa počet návštevníkov zhromaždení stále znižoval. Noví nepribúdali, keďže ich staroturanská verejnosť stále vnímala ako sektárov. „Skalní“ a **verní však vytrvalí** a domáci brat **Gustáv Sadloň** naďalej slúžil ako vedel. Okrem neho držali spoločenstvo aj brat Podhradský, sestra Rafajová, Dudákov, Šidlovi a iní.

Príprava v skrytosti: Pán si však už pripravoval svojich služobníkov v skrytosti. Bratia, ktorí boli na konci 50-tych rokoch uväznení, v prvej polovici 60-tych po prepustení

znovu začínajú slúžiť. Lenže opatrnejšie a v skrytosti, malé skupinky sa opäť začali potajomky stretávať na kopaniciach **u Hollých pod Chríbom** a **u Mikulcov na Moravskom Lieskovom**. Raz za čas navštevovali **Uherský Brod**, kde bývali zhromaždenia v miestnej škole za pomoci učiteľky Jeníkovej. Bola to sestra českej evanjelistky Ľ. Hallerovej, ktorá zvykla často cestovať po Slovensku a slúžiť v bývalom, zrušenom MK. Vtedajší mládežníci si spomínajú aj na kazateľa Heczka **z Tešínska**, ktorý tam tiež zvykol kázať. Tieto prebudenecké stretnutia mali často skôr charakter večerov svedectiev ako bohoslužieb. Takto vznikol základ mladých ľudí, ktorých viera sa prehlbovala, nebáli sa ju žiť a Pán Boh si ich mohol použiť v nasledujúcom období.

Budovanie mládeže: V druhej polovici 60-tych rokov sa udialo viac vecí. Staršia a stredná generácia v zbere sa tešila, že sa môže oprieť o mládež a postupne začína nové obdobie. Domov na Starú Turú sa vrátili bratia Rojko a Valenta, ktorí pracovali pre Božie kráľovstvo rôznymi spôsobmi. **Dušan Rojko** mal v minulom období charizmatické skúsenosti s Duchom Svätým a tak slúži tak, ako sa neskôr stane typickým jeho štýlom – „služba posvätenia od srdca k srdcu“. Po vojenskej službe sa stretával s niektorými mladými, napríklad so sestrou Martou Šidlovou a začínajú sa stretávať na modlitby u jej rodičov. Ďalej treba spomenúť sestry Elku Machalovú, Aničku Mikulcovú (Moravské Lieskové), Černých, Valentových a začiatkom 70-tych rokov aj Aničku Naďovú, Miklášových, Eliášových či bratov Zdenka Vrábla a Stanka Nemca. Pri evanjelizáciách v 70-tych rokoch bude táto skupinka zohrávať dôležitú úlohu v modlitebnom zápase, spolu so skupinkou sestier modlitebníček – **modlitby sestier** v počte asi okolo desať žien sa začalo v tomto období stretávať a stavbu modlitebne s udalosťami na začiatku 80-tych rokov vnímali ako vypočutie svojich modlitieb (napr. Milka Hollá, Marta Hlubocká..).

3. Obdobie evanjelizácií (1968-1978)

„Do tohto tvrdého utlačeného obdobia to znamenalo akoby príchod čerstvého vzduchu.“ (História stavby modlitebne, s.5)

Hudba ako Boží nástroj: Ivan Valenta, ktorý na vojenskej službe, používal hudbu pre svetské pobavenie a odvieďlo ho to preč od Boha, začína slúžiť svojím talentom pre Božie kráľovstvo. A tak sa spieva a spieva. **Ivan Valenta** s manželkou boli učiteľmi na

miestnej hudobnej škole v Starej Turej. Zároveň tu viedol *spevokol Matice slovenskej*, v ktorom účinkovali členovia rôznych cirkví (1968). Spievali kresťanské piesne, okrem iného aj od sestier Royových. Keď nastalo obdobie tzv. „komunizmu s ľudskou tvárou“, obdobie čiastočnej slobody, usporiadali na Starej Turej *Royovské slávnosti* (odhalenie pamätnej tabule Royovým – *jún 1969*), kde ekumenický spevokol účinkoval v spojení so Spevokolom mladých z Bratislavy a inými spevákmi z rôznych miest, ba aj zo zahraničia. Tieto slávnosti boli povzbudením do ďalších dvadsiatich rokov života v komunizme.

Duchovný prielom: Po royovských slávnostiach začala domáca verejnosť vnímať naše spoločenstvo viac ako cirkiev a menej ako sektárov. Vyšli sme z anonymity a zapájali sa do viditeľných aktivít v meste. Dokonca na koncoročné zhromaždenie, na *Silvestra 1969/70*, skrsla myšlienka usporiadať bohoslužby v Domove bielych hláv. MNV (vtedajší názov pre Mestský úrad) na to povolenie nedal, ale oni to aj tak urobili. V knižke o stavbe našej modlitebne je to nazvané ako „Prvý oficiálny prielom“. Ďalšie zborové aktivity sa však diali v starej modlitebni, a ako bolo zvykom – v domácnostiach, či v prírode. V rokoch **1970-71** sa konali v Starej Turej spoločné akcie spojené so spevom a orchestrom (napr. pašie), **v katolíckom aj evanjelickom** kostole, kde účinkoval znova aj bratislavský spevokol. Z katolíckej strany to bolo možné preto, lebo tu existovala skupina obrátených bratov a sestier na čele s ich farárom, ktorí patrili do tajného spoločenstva Nazaret založeného na biblických základoch.

Aktivity 70-tych rokov: V roku 1971, po úmrtí bratislavského kazateľa Sadloňa nastupuje na jeho miesto **František Ciesar** s výrazným darom slova a **evanjelizácie**. Raz za čas prichádzal na celý týždeň a slúžil každý večer. Tieto stretnutia, podporené modlitbami a pastierskou službou, spôsobili obživenie medzi viacerými potomkami Modrého kríža a ich následné pripojenie sa k spoločenstvu. Roku 1973 sa Turanci dohodli s ďalšími západoslovenskými skupinami (stanicami) CB o spolupráci a začali sa viac stretávať. Tým sa zvýšilo povedomie o akciách na Starej Turej a začali sem prichádzať ľudia zo širokého okolia, od Bánoviec až po Moravu. Raz za mesiac sa konali v priestoroch pod strechou modlitebne **tajné nočné ekumenické stretnutia**, kde sa navzájom povzbudzovali aktivisti podzemného hnutia v cirkvách, od kresťanských zborov až po katolíkov. Ďalšia aktivita bola **tajná biblická škola**, ktorú zorganizoval brat Dušan Rojko, v tom čase už laický kazateľ. Významné bolo aj **amatérske nahrávacie štúdio**, kde vznikali nahrávky vďaka Ivanovi Valentovi

v spolupráci s bratom Gabovičom (Apoštolská cirkev), sestrami Feríkovou, Ilušákovou (Knappovou), Slávikovou (Vráblovou). V tomto období mala mládež hudobnú skupinu „**Danielovci**“.

Štátna bezpečnosť: Čo na to však hovorila Štátna bezpečnosť? Nebáli sa veriaci prenasledovania a zatýkania? Obdobie 70-tych rokov sa zvykne nazývať obdobím normalizácie. Bolo bežné, že dospievajúci nemohli študovať, ak boli aktívni v cirkvi. Aj pracujúci mohli mať problémy v zamestnaní, kvôli viere. Ale jeden bol fakt, ktorý spomína napr. L. Hallerová: „*Kdyby nebylo křesťanů, hospodářství tady by se už dávno zhroutilo. Ti jediní poctiví pracovníci jsou právě křesťané.*“ A tak situácia bola ťažká, ale nie až taká hrozivá. Napríklad pri pašovaní literatúry a Biblií regionálni policajti radšej prižmúriili oči, ako by mali niekoho nahlásiť a zavrieť.

4. Stavba modlitebne (1978-1984)

„Pane, Ty vieš, že sme na konci s našimi silami, ale určite máš pre nás riešenie. Ukáž nám ho, prosíme...“ (I. Valenta)

Prechod do budovateľského obd.: Ku koncu 70-tych rokov však napriek všetkým aktivitám nastáva opäť určitý útlm. Ide o odchody za prácou a štúdiom. Sestry na Modlitebnej skupinke to vnímali takto: „Čo bude zo Starej Turej, keď všetci odišli do Bratislavy?“ Samozrejme, že neodišli všetci, ale oproti tomu, čo sa dialo pár rokov predtým, to bol rozdiel. V rokoch **1977-1983** bol laickým kazateľom **Ivan Valenta**, ktorý s bratom **Dušanom Rojkom** tvorili zaujímavý tandem spolupráce. Počas jeho pôsobenia dozrieva situácia k veľkej zmene. Jednak išlo o priestory zboru, ktoré najprv nepostačovali pre rozsiahle aktivity a potom, keď už by sa cirkev možno aj uskromnila, dostala **príkaz k vystaňovaniu**. V Starej Turej sa malo pokračovať v modernizácii a výstavbe sídliska, no s cirkvou sa tu nepočítalo. Od dátumu 3.4.1978 sa začína zápas o modlitebňu. Z pohľadu komunistického režimu by sa dalo pomenovať situáciu nejako takto: „Chceme zrušiť cirkev, väznenie ani prenasledovanie nepomohlo, nie sú ochotní robiť kompromisy ani ohľadom kariéry a úspechu – tak im zbúrajme modlitebňu a nebudú sa mať kde stretávať.“ Pravdou sa však stal opak – táto ťažkosť Boží ľud ešte posilnila.

Hľadanie nového miesta: Keď v zbere hľadali Božiu odpoveď, čo majú robiť, dostali od Pána slovo, z **1. Kronickej 28,10**: „Preto teraz vidz, že si tá Hospodin vyvolil, aby si vystavil dom za svätyňu. Bud' silný a konaj!“ To bolo povzbudenie pri nasledujúcej záľhavej komunikácii s úradmi, kde nebol záujem o pozitívne vybavenie. Po pol ročnom ňaťahovaní sa stanovilo niekoľko možností, kde by nová modlitebňa mohla stáť. Spomíname tu len niektoré hlavné možnosti, ale variantov bolo v skutočnosti až 17, čiže išlo zo strany vedenia zboru a cirkvi o vskutku obdivuhodnú vytrvalosť. Výrazne pri tom pomohli bratislavskí kazatelia, ktorí mali cestu ku komunistickým funkcionárom už prebojovanú dlhoročnými vzťahmi v štýle „milovať svojho nepriateľa“. Varianty pre stavbu boli **za benzínovou pumpou, pri katolíckom cintoríne**, za mestským úradom a na konci Družstevnej ulice. Okrem toho im boli ponúknuté dve školy na kopaniciach, **na Hrubej strane** alebo **v Súši**. Tu vidno jasnú tendenciu vytlačiť svetlo evanjelia do ústrania, preč z mesta. Do apríla 1980 sa viedli jednaná, kde bola navrhnutá napríklad ešte možnosť odkúpenia evanjelickej modlitebne, ale nakoniec sa rozhodovalo o pozemkoch **na konci Družstevnej**. Dokonca bola myšlienka odkúpiť bývalý mlyn, ale vyhral to pozemok, kde stáli rómske usadlosti. Celé toto obdobie bolo podporené modlitebnými skupinkami nielen u nás, ale vo všetkých zboroch.

Význam prietáhov: Stavba modlitebne mala byť pre západnú Európu ukážkou, že u nás je náboženská sloboda. Ale realita bola tvrdšia. Každý jeden krok si musela cirkev zaslúžiť náročným vybavovaním. Ďalšie dva roky (**1980-1982**) trvalo, kým dostali stavebné povolenie. Pri tomto procese sa zapojili bratia z vedenia cirkvi – **Frant. Ciesar**, M. Jurčo a za nášho zboru **I. Valenta a G. Sadloň**. Projekt modlitebne pripravil a viedol architekt **Mario Žitňanský**. Dlho trvajúce jednaná mali svoj zmysel v tom, že komunistickí úradníci mali možnosť stretávať živých kresťanov a vďaka tomu napríklad súdruh **Ján Kmeť** z ministerstva kultúry po čase uveril.

Priebeh stavby: Padlo rozhodnutie, že stavať sa bude formou **brigád**, do ktorých by sa mali zapojiť ľudia, ktorí sem už predtým chodili na stanové tábory na kopanice. Išlo teda zároveň o duchovné stretnutia a popri tom o prácu na stavbe. Vedúci stavby bol brat Jurčo. Domácu organizáciu, prevádzku aj financie mal na starosti brat **Ivan Valenta** ako laický kazateľ. Vonkajšiu organizáciu brigád riadil **stavebný odbor** zboru v Bratislave. Okrem nich tu dva roky žil brat **Peter Ciesar**, pomocný kazateľ z hlavného zboru a šofér nákladného auta RN na stavbe. Zapájalo sa množstvo ľudí s rôznymi profesiami z celej cirkvi. Kuchyňu viedol nejakú dobu brat **Sládek** z Banskej Bystrice,

nezastupiteľnú úlohu mali sestry **Sadloňová, Kýšková, Hlubocká**. Veľkú ťarchu niesli domáci bratia a sestry, ktorí okrem vlastného zamestnania a rodín ešte stavali modlitebňu. Spomínajú, že zažívali zvláštnu Božiu ochranu a starostlivosť, ale treba si priznať, že mnohí boli mladí a v produktívnom veku. Okrem toho sa v tomto období stavalo viacej zborových domov za sebou a pomáhali si všetky zbory Cirkvi bratskej. Nie nadarmo sa toto obdobie nazýva **stavebné prebudenie**. Bol to čas jednaj nadprirodzeného Božieho požehnania ale aj obyčajného ľudského nadšenia a horlivosti.

Postoj verejnosti: Obyvatelia v Starej Turej stavbu s údivom sledovali. Zároveň so stavbou modlitebne začala stavba **hotela Sanus v Dubníku**. Bola to prednostná stavba okresu pre okresný výbor strany pre účely rekreácie, školení a podobne. Prednosť stavby v rámci celého okresu sa týkala aj zásobovania a všetkého, čo súviselo s rýchlosťou postupu stavby. Bola to nevyhlásená súťaž. Ľudia doslova sledovali súťaž týchto dvoch stavieb. Na jednom konci kostol, na druhom konci Turej na Dubníku tiež veľký objekt. Napriek všetkému tu sa to lepšie podarilo. Aj keď mali Turanci veľký odpor voči našej cirkvi – zhromaždeniu, napriek tomu veľmi fandili, aby sa modlitebňa postavila skôr. V ľuďoch bol taký **dvojaký postoj** aj v rámci jedného človeka: sám bol proti týmto sektárom, zároveň ale považoval za lepšie, aby kostol bol postavený skôr.

Zhromaždenia počas celej stavby neustali. V jednotlivých nedeliach sa bratia striedali. Raz za mesiac z Trenčína brat kazateľ – dôchodca **Josef Chyba**, domáci bratia **Janko Hollý** a **Štefan Podhradský**. Dosť často tu boli i hostia a kazatelia z Čiech a z cudziny; napríklad inkognito jeden z najvyšších **predstaviteľov NATO**, ktorý potom kázal na bohoslužbách v Starej Turej aj spal! Popri dovážaní stavebného materiálu bol často hosťami dovezený aj duchovný materiál, pašovaná kresťanská literatúra a Biblie, ktoré potom boli uložené medzi tehľami, cementom a pieskom.

5. Budovateľské obdobie (1984-1997)

„Máš nápad? Urob ho. Od pondelka začínaš..!“ (Vlado Fajfr)

Obdobie 1984-1989: Počas stavby mal jeden zo zodpovedných bratov M. Jurčo pochybnosti, pre koho vlastne tú modlitebňu stavajú, keď domácich nie je toľko, aby

ju naplnili. Keďže v Bratislave viedol skupinu mladých, tí sa s ním rozhodli prisťahovať sa sem, aby menšiemu zboru pomohli. Ale spojiť do jedného spoločenstva domácich s novými, bola náročná výzva a **budovateľské obdobie** pokračovalo duchovnou stavbou s kazateľom **Milanom Jurčom** (1921-1989). Pomocným kazateľom sa stal brat **Ján Novák**, vedúcim mládeže Daniel Jurčo. Typické pre mládež bolo, že tu neboli žiadne dievčatá a chlapi žili na kopaniciach. V nedele slúžili slovom kazateľ aj domáci bratia – **G. Sadloň, Št. Podhradský, J. Hollý** či návštevy – kazatelia Toušek, Sita, Urban, Markuš. Budovanie zboru sa dialo napr. cez **stretávanie mladých rodín** a misijná práca cez **praktickú sociálnu pomoc**. Ďalšia typická vec pre toto obdobie boli veľké **krsty** – baptistérium (bazén) priamo v modlitebni mal v CB len Stará Turá a preto sa konali zájazdy až z východného Slovenska. Nová stavba slúžila ako miesto na biblické kurzy pre širokú cirkev. Tieto duchovné pobyty sa navonok kvôli povoleniu diali po názvom „**Mierové semináre**“.

Všetky aktivity sa diali pod prísny dohľadom **komunistickej strany**, no zo strany vedenia cirkvi išlo o určitú taktiku - ak chceme založiť zbor, potrebujeme tam mať ľudí, fungujúce zhromaždenia, modlitebňu, kazateľa a spádovú oblasť, kam chodia veriaci zo širšieho okolia. Takýmto štýlom postupne presvedčili „komunistov“, aby povolili oficiálne **založiť zbor (1.1.1987)**. V skutočnosti ale spoločenstvo existovalo už tridsať rokov predtým. Cirkev podporovala komunistický režim a pomáhala pri rôznych stavbách v meste – napríklad kresťanskí brigádnici postavili jedno poschodie **Domu služieb** či múry okolo cintorína. Ale vlastne svojou duchovnou prácou socializmus podkopávala, keďže neustále žila evanjelium.

Obdobie 1989-1997: Keď na začiatku roku 1989 zomrel kazateľ, zbor stál pred otázkou, ako ďalej. Všetky činnosti pokračovali, len duchovné „zastrešenie“ robili bratia administrátori **Vlado Fajfr** (Žilina) a **Augustín Surkoš** (Bratislava). Z domácich bratov sa stal pomocným kazateľom **Martin Jurčo**, ktorý bol ordinovaný v 1994. Typické pre tento čas sú **odchody služobníkov**, ktorých Pán povolal inam (**Daniel Jurčo, Tibor Máhrlik, Martin Jurčo**). Na začiatku boli mladí a neskúsení, ale v Božej škole vyrástli v tomto zbere.

Druhé typické pre deväťdesiate roky boli **verejné evanjelizácie** a **zahraniční misionári**, ktorých po páde komunizmu nič neobmedzovalo. Konali sa na uliciach a námestí napr. s organizáciou **Operation mobilization**, so skupinou **Timothy**, s evanjelickou **dychovkou** z Vrbovíc, s **černoškou speváčkou** na Zelenej vode.

Koncerty modlitieb a chvál, či satelitná evanjelizácia **B. Grahama** sa robili v spolupráci s Apoštolskou a Evanjelickou cirkvou. Jednou z prvých verejných akcií bol koncert detského černošského spevokolu **z Ugandy** v januári 1990. Priviedol ich sem anglicko kanadský kazateľ **Barney Coombs** zo združenia Salt and Light ministries, ktorý bol prvým z misionárov. Jeho obdarovaním bola osobná modlitba za ľudí s darom poznania, priniesol radosť a obživenie. Ďalším bol brat **John Michael**, ktorý pôsobil ako učiteľ angličtiny na Starej Turej a v Trenčíne. V tomto čase zbor založil **Základnú školu K. Royovej** v Trenčíne, kde pôsobil aj tento brat. S ním sú spojené aj **English campy na Bezovci**. Z misijných aktivít treba spomenúť aj **Kluby dobrej zvesti/ Detskú misiu**, ktoré navštevovali hlavne deti z okolia modlitebne. Tieto deti prichádzali aj na **tábory** v Pribyline, Ostrom Grúni alebo na Veľkej Lhote.

V tomto období zbor žil intenzívnym modlitebným životom, čoho výsledkom boli spoločné modlitby v štýle **pôstno-modlitebnej reťaze**. Ale aj zápas za dianie v meste, čo sa prejavilo napr. pri **seansách okultného liečiteľa Jána Pravdu**. Po tom, ako sa v zbore CB proti nemu modlili, stratil duchovnú silu. Zboru sa však nevyhli ani ťažké chvíle. V polovici 90-tych rokov opustilo zbor asi 20 členov, ktorí založili **nové spoločenstvo Modrý kríž**. Po tomto odchode zostali viaceré zranenia, avšak čas a Božia láska väčšinu z nich vyhojili.

6. Obdobie útlmu a duchovnej obnovy (1997-2011)

„Ak nebude Hospodin staväť dom, nadarmo sa namáhajú tí, ktorí ho stavajú.“ (Žalm 127,1 – z kroniky stavby modlitebne)

„Až potiaľto nám pomáhal Hospodin..“ (2. Samuelova 9,12 – heslo 40. výročia stavby)

Ciesarovci, 1997-2001: Kazateľ Martin Jurčo vnímal Božie volanie za kazateľa do Michaloviec a tak sa tam presťahoval v júli 1997 aj napriek nesúhlasu tunajšieho staršovstva. Namiesto neho sa stal správcom zboru v Starej Turej brat kazateľ **František Ciesar (1997-1999)**. Ten už bol vlastne na dôchodku, ale vypomáhal tam, kde bola potreba duchovnej služby. Počas krátkeho obdobia pomáhal zboru hľadať nového služobníka. Oslovení boli bratia, ktorí odtiaľto pochádzali – **Štefan Kozič, Tibor Máhrik, Roman Králik, Miloš Lysý**, a nakoniec **Daniel Ciesar**, synovec kazateľa.

Ten službu prijal a necelé dva roky bol vikárom. Spolu s manželkou **Eunikou** pochádzali z trenčianskej vetvy zboru, kde prácu viedol jeho otec Juraj Ciesar. Venovali sa mládeži a vrámci detskej misie Klubom dobrej zvesti na Turanskej ZŠ. **Juraj Ciesar** v tom čase slúžil väzňom a zbor začal uvažovať nad vytvorením **azylového domu pre bývalých väzňov** – v budove bývalej školy v Súši. Budovu začal zbor postupne chystať pre používanie, projekt sa zmenil na domov dôchodcov a v roku 2001 na Centrum pre mládež a rodiny. V roku 1999 začali tento kraj navštevovať manželia Lippunerovi zo Švajčiarskej misie viery, ktorá toto Centrum „**Prameň na Súši**“ nakoniec prevzala. Počas pôsobenia kazateľa Ciesara pokračovala ZŠ K. Royovej v Trenčíne. Pôsobil tu americký misionár **John Michael**, ktorý presunul svoju službu zo St. Turej do Trenčína. Jeho službou boli aj **English campy** s tímami amerických misionárov. Počas pôsobenia Ciesarových sa uskutočnili napríklad **Pietne bohoslužby za Holokaust** alebo prenos zhromaždenia do rozhlasu. V druhej polovici 90-tych rokov v zbore pôsobila platená diakonka, sestra **Táňa Glevitzká**.

Kazateľom B. Roháček, 2001-2011: Po odchode brata Františka Ciesara zo zdravotných dôvodov sa administrátorom stal **Milan Halža** z Bratislavy (1999-2004) a v r. 2001 nastúpil za vikára brat **Bohdan Roháček**, ktorý bol o tri roky na to ordinovaný. Prevzal zbor, ktorý **stratil** niekoľko ľudí a niektoré rodiny si prešli **rozvodmi**. Keď spomínal na začiatky kazateľskej práce, hovoril o množstve **pohrebov**, ktoré musel vykonávať. V druhej polovici 90-tych a začiatkom 2000tych rokov umierali starší, ktorí si pamätali ešte starý Modrý kríž. V zbore prebiehal určitý **útlm**, ale žezlo postupne preberala ďalšia generácia. Stále tu bola **mládež**, ktorú viedli napríklad bratia **Majerčín**, či **R. Kozempel**. Fungovala tu hudobná skupina (koncert na SOU v januári 1999, **Martin Hollý**). Chvály viedli istý čas **manželvia Lysí**, nový písťalový **organ priniesol P. Eliáš**.

Dorastu sa venovali sestry **Vierka Lukáčová a Oľga Hollá**. V r. 2009 sa ujal služby v mládeži **Ján Blaho**. Výraznou mierou sa zapojili **manželvia Feríkovi**, či už budovaním spevokolu (Janka) alebo službou v staršovstve a kázaním (Peter). Nesmieme zabudnúť aj na bratov **Blaha Čičela, Mikuláša Zavillu** ako zástupcu milovníkov Písma, či **verné sestry** tráviace svoj čas na modlitbách. Bohdan Roháček ako kazateľ priniesol nového ducha a intenzívne sa osobne staral o všetky oblasti života spoločenstva. Jeho silnou stránkou bolo vyučovanie a záujem o jednotlivca.

Roku 2004 sa zbor začal znovu evanjelizačne prejavovať v meste – koncerty **Continental Singers** alebo vysielanie na tunajšej **regionálnej televízii**. Naše deti navštevovali Domovy dôchodcov a spievali aj v Detskom domove na Myjave. Spolupracovali sme so žilinským zborom CB a výrazná bola domáca ekuména s evanjelickou, katolíckou a adventistickou cirkvou. Tak napríklad v r. 2006 sa CB Stará Turá podieľala na royovských slávnostiach a **odhalení pamätnej tabule Marii Rafajovej** (jedna zo zakladateľiek nášho zboru v 50-tych rokoch.) R. 2006 vznikla **skupinka na Myjave** ako nová duchovná práca.

Záver služby brata kazateľa Roháčka sa niesol v istom napätí. **Rozkol medzi vedúcimi bratmi** priniesol do zboru krízu, ktorá trvala pár rokov až kým dotyční neodišli zo zboru každý na iné miesto. Podobné situácie spoločenstvo zažilo už v minulosti a Boh bol vždy milostivý a daroval nám odpustenie a **nový začiatok**. Prichádzajú opäť iné obdobia s novými bratmi a sestrami, cirkev znovu odovzdáva evanjelium a zápasí so zlom. Od odchodu kazateľa Roháčka sa tu vystriedalo niekoľko administrátorov a starších kazateľov (**P. Halža, D. Jurčo**) pred dôchodkom. **Učíme sa** byť spoločenstvom vedeným Duchom Svätým, ktorý rozdeľuje dary pre službu. Sme ľud bojujúci, prehrávajúci aj víťaziaci. Sme **Kristova nevesta**, očakávame Jeho návrat a služba na Božom kráľovstve napreduje.

Časová os histórie Zboru CB v Starej Turej

cca 1890 – 1949	existencia spoločenstva Modrý kríž (MK)
1949 – 1952	zánik pôvodného slovenského Modrého kríža
20.-25.9.1950	pripojenie MK Bratislava a Levice k Jednote českobratskej (dnešná CB)
1949 – 1952	medziobdobie v MK Stará Turá – tajné domáce skupinky (M. Rafajová, Fr. Mareš)
30.10.1952	vznik staroturanskej stanice Zboru Jednoty českobratskej v Bratislave
1952 – 1959	laickým kazateľom brat František Mareš (správcom zboru Bratislava bol Gustáv Sadloň (nar. 1902 v St. Turej, kazateľom v Bratisl. 1938-71)
	modlitebňa bývalého MK (cca 2 roky)
od 1954	modlitebňa v dome u Krúpov (bývali tu aj Podhradskí a Dudákovi), ulica SNP č. 16
1958 - 1960	uväznenie bratov za prácu s mládežou – Miloš Rataj (zatknutý v dec. 1958, Vlad. Roháček (zatknutý vo febr. 1959) obidvaja na 2 roky, Ján Hollý (sept. 1959 – jún 1960)
1960 – 1975	laickým kazateľom brat Gustáv Sadloň (staroturanský)
	vedúci mládeže – Dušan Rojko
1967	zmena mena cirkvi z „Jednota českobratská“ na „Cirkev bratská“
1967 – 1982	modlitebná skupinka sestier (Marta Hlubocká, Milka Hollá)

jar 1968	zapojenie sa do miestneho spevokolu Matice Slovenskej (vedený I. Valentom)
jún 1969	slávnosti odhalenia pamätnej tabule s. Royovým (spolu s evanj. zborom a MsNV) – akceptácia Cirkvi bratskej občianskou verejnosťou
1969/ 1970	Silvestrovské zhromaždenie v budove LŠÚ (bývalý Domov bielych hláv)
1970 – 1971	spoločné a verejné ekumenické akcie v evanj. a katol. kostole
19.10.1971	správcom zboru Bratislava, kazateľ Frant. Ciesar
1971	Evanjelizácia a prebudenie v „zbore“ St. Turá (každý deň počas týždňa), výrazné zapojenie mládeže v modlitbách (D. Rojko)
70-te roky	tajné ekumenické stretnutia raz za mesiac tajná biblická škola, tajné nahrávacie štúdio hudobná skupina „Danielovci“ – akustické nástroje
január 1973	dohoda so stanicou CB a zborom AC v Novom Meste n/V. – spoločné evanjelizácie a zblíženie zborov
1975 – 1976	laickým kazateľom brat Dušan Rojko
1977 – 1983	laickým kazateľom brat Ivan Valenta, oficiálne až od r. 1980
1980 – 1984	pomocný kazateľ Peter Ciesar
3.4.1978	oznámenie z MsNV o asanácii modlitebne
1978 – 1980	hľadanie riešenia
1982 – 1984	stavba modlitebne

5.8.1984	posviacka/ otvorenie modlitebne
1984 – 1987	pomocným kazateľom Ján Novák
1982 – 1989	kazateľom Milan Jurčo, ordinovaný v aug. 1986
1.1. 1987	vznik samostatného zboru v Starej Turej
1989	administrátor Vladimír Fajfr (CB Žilina)
1991 – 1994	administrátor Augustín Surkoš
1991 – 1992	pomocný duchovný – Tibor Máhrik
1990 – 1997	kazateľom Martin Jurčo, ordinovaný v júni 1994
1997 – 1999	kazateľom František Ciesar
1998 – leto 2000	vikárom Daniel Ciesar
1999 – 2004	administrátor Milan Halža
2001 – 2011	vikárom Bohdan Roháček, správcom zboru od r. 2004
2011 – 2017	obdobie administrátorov (Ľudovít Fekete, Pavol Halža, Juraj Kohút)
2017 – 2020	kazateľom Daniel Jurčo
2020 – 2024	obdobie administrátorov (Gabriel Gajdoš, Petr Kučera)